

บทที่ 8

การจัดระบบและการจัดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ

เค้าโครงเรื่อง

1. การจัดหมู่วัสดุสารสนเทศ
2. หลักการจัดหมู่
3. การจัดหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้
4. การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน
5. การจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศประเภทอื่น

สาระสำคัญ

1. การจัดหมู่เป็นการแยกแยะวัสดุห้องสมุดหรือทรัพยากรสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้และบรรณารักษ์ในการเข้าใช้สารสนเทศ และเพื่อความเป็นระบบของการจัดห้องสมุด

2. การจัดหมู่เป็นงานเทคนิคที่ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์เป็นอย่างดี และเพื่อกำหนดสัญลักษณ์แทนทรัพยากรสารสนเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

3. การจัดหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้ เป็นระบบการจัดหมู่ที่นิยมใช้กันในห้องสมุดขนาดกลางและขนาดเล็ก ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยนิยมนำมาใช้ในการจัดหมวดหมู่หนังสือ

4. การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน เป็นระบบการจัดหมู่ที่ใช้ได้สำหรับห้องสมุดขนาดใหญ่ โดยแบ่งเป็น 20 หมวดใหญ่ สัญลักษณ์ที่ใช้แทนหมวดหมู่หนังสือคืออักษรโรมันและตัวเลขอารบิก ห้องสมุดประชาชนที่มีหนังสือจำนวนมาก หรือที่จัดสร้างขึ้นใหม่ถ้าหากเลือกใช้ระบบนี้สามารถรองรับการขยายตัวอย่างรวดเร็วของวิทยาการในอนาคตได้

5. ห้องสมุดประชาชนมีทรัพยากรสารสนเทศประเภทอื่นนอกเหนือจากหนังสือ

วิชาการทั่วไป เช่น สิ่งพิมพ์รัฐบาล หนังสือนวนิยาย หนังสือแบบเรียน เป็นต้น จะต้องมีการ
ระบบแยกต่างหาก เพื่อความสะดวกในการค้นคืนสารสนเทศ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายและหลักการจัดระบบสารสนเทศ
2. รู้การจัดหมู่ระบบทศนิยมของคิวอี้
3. รู้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน
4. สามารถจัดระบบสารสนเทศของห้องสมุดได้ทุกประเภท

การจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศ

การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ทำให้ห้องสมุดมีสารสนเทศที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการ ความจำเป็น และเหมาะสมกับผู้ใช้ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถใช้สารสนเทศได้สะดวก รวดเร็ว จึงมีการจัดวัสดุสารสนเทศให้เป็นระบบ จัดทำเครื่องมือช่วยหาวัสดุสารสนเทศในห้องสมุด

การจัดระบบหมายถึง การพิจารณาแยกแยะทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุดและบรรณารักษ์ในการเข้าใช้สารสนเทศ และเพื่อความเป็นระบบของการจัดงานห้องสมุด

การจัดระบบสารสนเทศเป็นงานเทคนิค (technical services) ที่สำคัญของห้องสมุด เพื่อช่วยเหลือผู้ใช้ให้เข้าถึงสารสนเทศได้ด้วยตนเอง โดยการกำหนดสัญลักษณ์แทนวัสดุสารสนเทศแต่ละรายการ เพื่อให้ทราบตำแหน่งจัดเก็บที่แน่นอน

ความเป็นมาของการจัดระบบสารสนเทศ

การจัดระบบสารสนเทศของห้องสมุดมีมาช้านาน เมื่อมนุษย์มีการบันทึกข้อมูล ความรู้ ความคิด ลงบนแผ่นดินเหนียว แผ่นหนัง แผ่นหิน กระดาษปาปิรัส ได้มีการจัดหมู่อย่างง่าย ๆ โดยแยกตามประเภทของวัสดุ ขนาดของวัสดุ สี หรือตามทะเบียนของวัสดุ การค้นหาไม่ได้ยุ่งยากเนื่องจากจำนวนวัสดุสารสนเทศมีน้อย และผู้ใช้มีจำนวนจำกัด ทุกคนทราบตำแหน่งเก็บที่แน่นอนของวัสดุ

ตอนต้นศตวรรษที่ 19 การจัดหมู่หนังสือจะใช้ระบบง่าย ตารางเลขหมู่มีเพียง 20 หรือ 30 ตารางเท่านั้น คล้ายกับตารางหลักหรือหมวดใหญ่ (Main class) ของตารางเลขหมู่ในปัจจุบัน การใช้เลขหมู่จะกำหนดตำแหน่งหนังสือบนชั้นแน่นอน หนังสือใหม่เข้ามาจะเรียงลำดับ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งโดยไม่จำเป็น ซึ่งไม่ได้ช่วยให้เกิดประโยชน์สำหรับการค้นหาสารสนเทศของผู้ใช้ที่ต้องการค้นเรื่องอย่างเฉพาะเจาะจง ต่อหลังกิจการห้องสมุดมีความเจริญมากยิ่งขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงระบบจัดหมวดหมู่ มีรายละเอียดมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อกำหนดให้ตรงกับลักษณะของ

เอกสาร ช่วยบรรณารักษ์ในการจัดเก็บ และผู้ใช้สามารถเลือกและค้นหาสารสนเทศได้ตามความต้องการ (Langridge. 1992 : 67)

วิธีการจัดหมวดวัสดุสารสนเทศของห้องสมุดประชาชนมีหลายวิธี ขึ้นอยู่กับประเภทของวัสดุ และกลุ่มผู้ใช้บริการ

1. การจัดระบบตามประเภทของวัสดุสารสนเทศ ห้องสมุดมีการจัดเก็บวัสดุสารสนเทศหลายประเภท เช่น วิทยุทัศน์ เทปบันทึกเสียง ไมโครฟิล์ม ไมโครฟิล์ม ฯลฯ แต่ละประเภทมีวิธีการจัดเก็บแตกต่างกัน ดังนั้น การจัดหมวดหมู่จึงต้องมีการกำหนดสัญลักษณ์เฉพาะแทนวัสดุสารสนเทศแต่ละรายการ

2. การจัดระบบตามผู้แต่งหรือหน่วยงานที่ผลิต สิ่งพิมพ์บางประเภทการจัดหมู่โดยให้สิ่งพิมพ์ที่มีผู้แต่งคนเดียวกันอยู่รวมกัน เช่น การจัดหมู่หนังสือนวนิยาย หนังสือรวมเรื่องสั้น การจัดหมู่สิ่งพิมพ์รัฐบาลตามหน่วยงานที่ผลิต ช่วยให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกและได้รับสารสนเทศครบถ้วนหลายรูปแบบ หรือการจัดเก็บวิทยานิพนธ์หรือปริญญาบัตรตามสถาบันการศึกษา การจัดหมู่ดังกล่าวล้วนช่วยให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกและช่วยให้การจัดเก็บวัสดุสารสนเทศของห้องสมุดมีระบบ

3. การระบบตามลักษณะการประพันธ์ ทำให้วัสดุที่มีคำประพันธ์ประเภทเดียวกันอยู่รวมกัน เช่น กลอน โคลง ฉันท์ นวนิยาย เรื่องสั้น ฯลฯ เพื่อให้ผู้ใช้ที่มีความสนใจวรรณกรรมได้เลือกอ่านตามความสนใจเฉพาะ

4. การจัดระบบตามเนื้อหาของวัสดุสารสนเทศ เป็นพื้นฐานสำหรับการจัดหมวดหมู่วัสดุสารสนเทศทุกประเภทของห้องสมุด หลักการสำคัญมีการจัดวัสดุสารสนเทศที่มีเนื้อหาวิชาเดียวกันอยู่ด้วยกัน รวมทั้งวัสดุสารสนเทศที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันหรือสัมพันธ์กันอยู่ใกล้เคียงกัน

หลักการจัดหมู่

การจัดหมู่หนังสือ เป็นงานเทคนิคที่ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์เป็นอย่างดี มีความรอบรู้เรื่องประเภทหนังสือ ความสัมพันธ์กันของแต่ละ

สาขาวิชา เพื่อให้การกำหนดสัญลักษณ์เป็นมาตรฐานเดียวกัน หลักการกำหนดหมวดหมู่ มีดังนี้ (Wynar. 1985)

1. การจัดหมู่วัสดุสารสนเทศยึดเนื้อหาเป็นหลัก แล้วค่อยแบ่งย่อยตามวิธีเขียน ยกเว้นการจัดหมู่หนังสือหมวดวรรณคดีที่จะต้องพิจารณาวิธีเขียน หรือรูปแบบการประพันธ์ เช่น กลอน โคลง ฉันท์ กาพย์ บทละคร ฯลฯ

2. ให้ผู้ได้รับประโยชน์มากที่สุด การจัดหมู่จะต้องมีการยืดหยุ่น ปรับให้เข้ากับกลุ่มผู้ใช้ ห้องสมุดประชาชนมีผู้ใช้หลายกลุ่ม ชาวบ้าน นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ นักวิจัย ครูอาจารย์ การจัดหมู่จะต้องพิจารณาพฤติกรรมการค้นหาและการใช้สารสนเทศของผู้ใช้แต่ละกลุ่ม

3. การจัดหมู่วัสดุสารสนเทศให้มีความเฉพาะเจาะจงหรือมีความละเอียดมากที่สุด ถึงแม้ว่าห้องสมุดจะมีหนังสือไม่มาก แต่ก็ควรจะมีการแบ่งย่อยเนื้อหาจนถึงที่สุด เป็นผลดีต่อบรรณารักษ์คนอื่นที่มารับช่วงงานจัดหมู่ ช่วยให้การกำหนดสัญลักษณ์ (notation) ได้ตรงกัน โอกาสที่สัญลักษณ์หนังสือจะซ้ำกันมีน้อย ถึงแม้ว่าจำนวนหนังสือจะเพิ่มมากขึ้น

4. หนังสือที่มีเนื้อหาหลายเรื่องในเล่มเดียวกันมีวิธีการจัดหมู่ดังนี้

4.1 เนื้อหาไม่เกิน 3 เรื่อง ถ้าหากแต่ละเรื่องมีเนื้อหาเท่ากัน ควรจัดหมู่ไว้ที่เรื่องแรกที่ปรากฏในเล่ม แต่ถ้าเนื้อหาแต่ละเรื่องไม่เท่ากันให้จัดหมู่ไว้ที่เรื่องที่มีเนื้อหาตรงที่สุด

4.2 เนื้อหามากกว่า 3 เรื่อง ถ้าหากแต่ละเรื่องอยู่สาขาวิชาเดียวกัน ควรจัดไว้ในหมวดทั่วไปที่ครอบคลุมทั้ง 3 เรื่อง เช่น หนังสือรวมเรื่องการแพทย์ เกษตร การก่อสร้าง การคมนาคม ควรจัดไว้ในหมวดวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เป็นต้น

4.3 เนื้อหามากกว่า 3 เรื่อง แต่ละเรื่องมีเนื้อหาแตกต่างกันไป ไม่สัมพันธ์กัน บรรณารักษ์จะต้องพิจารณาว่าจะจัดไว้ที่หมวดเบ็ดเตล็ดทั่วไป หรือจัดไว้ที่หมวดหมู่ที่มีผู้ใช้มาก ซึ่งการจัดหมวดหมู่หนังสือลักษณะนี้จะต้องมีการบันทึกไว้ในคู่มือการใช้เลขหมู่เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับบรรณารักษ์คนอื่นๆ

หลักการเลือกระบบการจัดหมวดหมู่

การจัดหมู่ คือ การจัดกลุ่มสิ่งๆที่เหมือนกันไว้ด้วยกัน และแยกสิ่งที่ไม่เหมือนกันออกไว้ต่างหาก จากคุณภาพหรือคุณลักษณะของสิ่งเหล่านั้นเป็นสำคัญ (Hunter. 1995 : 5)

การจัดหมู่นำมาช่วยในการจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ จะประสบความสำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับการศึกษาเลือกใช้ระบบที่ใช้สำหรับการจัดการและจัดเก็บเอกสาร ซึ่งถือว่าเป็นภาษาดัชนีทั้งหมด ไม่มีระบบการหมู่ใดที่เหมาะสมกับห้องสมุดทุกประเภท การเลือกหรือการออกแบบระบบการจัดหมู่จะต้องขึ้นอยู่กับรูปแบบของระบบสารสนเทศ วัตถุประสงค์ของระบบ และความต้องการของผู้ใช้บริการ ห้องสมุดประชาชนต้องการระบบการจัดหมู่ต่างๆ ไป ที่ครอบคลุมความรู้ทุกสาขา และมีหมวดความรู้ต่างๆ ไป การจัดหมู่ไม่ควรซับซ้อนเกินไป และไม่เพียงแต่ให้ความสับสนแต่ยังไม่สะดวกในการที่จะเขียนสัญลักษณ์ดับกล่าวลงบนสันหนังสือ (Hunter. 1995 : 103) ห้องสมุดประชาชนเกือบทั้งหมดในสหราชอาณาจักร (United Kingdom) ใช้ระบบทศนิยมของคิวอี้ในการจัดหมวดหมู่

ความผิดพลาดในการให้เลขหมู่ คือการกำหนดสัญลักษณ์ผิดพลาด สัญลักษณ์ที่ด้อยทำให้ลดคุณภาพของระบบการจัดหมู่ สัญลักษณ์ในระบบการจัดหมู่ที่ดีมีดังนี้ (Hunter. 1995 : 60-63)

1. ความแน่นอน (Uniqueness) ของสัญลักษณ์ที่กำหนดแทนเนื้อหาแต่ละเรื่องต้องมีความแน่นอนชัดเจน เฉพาะเจาะจง ไม่คาบเกี่ยวกัน โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและค้นคืนจะทำให้เกิดความสับสนได้

2. เข้าใจง่าย (Simplicity) สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเข้าใจง่ายและมีการเรียงลำดับแน่นอน เช่น 1 2 3 ... หรือ A B C ... ไม่ใช่ \$ & * หลีกเลียงสัญลักษณ์ที่ทำให้เกิดความสับสน เช่น เลข 1 กับ อักษร I เลข 0 กับ o และจะมีประโยชน์

มากถ้าหากสัญลักษณ์ทำให้จำง่าย เขียนหรือพูดง่าย ถ้าหากสัญลักษณ์เป็นตัวเลขอย่าง เดียว และมีความยาวที่แน่นอนจะทำให้เข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น

3. สั้นกระชับ (Brevity) สัญลักษณ์ที่ใช้แทนหมวดหมู่ ควรที่จะสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

4. สามารถรองรับการขยายของแนวคิดหรือวิชา (Hospitality) เพิ่มเติม หัวเรื่องย่อย หรือหัวเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถสอดแทรกได้ง่าย

5. สัญลักษณ์มีความยืดหยุ่นดัดแปลงได้ (Flexibility) ให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ใช้

6. โครงสร้างของตารางเลขหมู่ แบ่งตามหัวเรื่องใหญ่และหัวเรื่องย่อยตามลำดับ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้ระบบมีความเข้าใจง่ายขึ้น ถึงแม้ว่าบางครั้งจะทำให้ตารางเลข หมู่ยาวขึ้นก็ตาม

เลขเรียกหนังสือ

การจัดหมู่เป็นระบบการจัดวัสดุห้องสมุด เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกในการเข้าใช้สารสนเทศ ห้องสมุดประชาชนโดยทั่วไปจะใช้การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Library of Congress) หรือระบบทศนิยมของคิวอี้ (Dewey Classification System) ซึ่งเป็นระบบการจัดหมู่วัสดุห้องสมุด ที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ผลการจัดหมู่ทำให้ได้เลขเรียกหนังสือ (call number) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนวัสดุห้องสมุดแต่ละรายการ ซึ่งประกอบด้วยรายการสำคัญดังนี้ (Gertzog and Beckerman. 1994 : 224)

1. สัญลักษณ์แสดงสถานที่เก็บวัสดุสารสนเทศ (Location code) เช่น R หรือ อ. หนังสือเก็บไว้ที่ห้องหนังสืออ้างอิง บ. หรือ CL หนังสือแบบเรียน

2. เลขหมวดหมู่ (Classification number) หมายถึง เลขหมู่หนังสือในระบบต่างๆ ที่ห้องสมุดใช้จัดหมวดหมู่หนังสือ เช่น ระบบทศนิยมของคิวอี้ ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ระบบทศนิยมสากล เป็นต้น

3. เลขคัดเตอร์ (Cutter number) หรือเลขผู้แต่ง (Author number)
4. ฉบับที่ หรือฉบับซ้ำ (Copy number) กรณีที่หนังสือมีการจัดหารายการเดียวกันมากกว่าหนึ่งรายการ
5. เล่มที่ (Volume number) หนังสือที่มีหลายเล่มจบ จะต้องระบบลำดับเล่ม
6. ปีที่พิมพ์ (date)

R
541.8ต47ก
ฉ.2 ถ.4
2535

การจัดหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้

ระบบทศนิยมของดิวอี้ (Dewey Decimal Classification) เป็นระบบการแบ่งหมวดหมู่หนังสือที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในห้องสมุดทั่วไป และใช้ได้ดีในห้องสมุดขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยเฉพาะห้องสมุดประชาชน เนื่องจากการจัดแบ่งหมวดหมู่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน จดจำได้ง่าย สัญลักษณ์ใช้แทนเนื้อหาของหนังสือเป็นตัวเลขเพียงอย่างเดียว ทำให้บรรณารักษ์และผู้ใช้ห้องสมุดสื่อความหมายกันได้เข้าใจกันมากยิ่งขึ้น

เมลวิล ดิวอี้ เป็นผู้คิดระบบการจัดหมวดหมู่โดยใช้ตัวเลขเป็นสัญลักษณ์แทนเนื้อหาของหนังสือ และมีการแบ่งเนื้อหาของหนังสืออย่างมีเหตุผล โดยคำนึงถึงการวิวัฒนาการทางวิชาการของมนุษย์เป็นหลักในการแบ่งความรู้ออกเป็น 9 หมวด ดังนี้ (พวา พันธุ์เมฆา. 2534 :18-20)

1. ปรัชญา   วิชาที่มนุษย์อยากรบว่าตนคือใคร เกิดมาทำไม
2. ศาสนา   วิชาที่มนุษย์ต้องการทราบความจริง การหลุดพ้นจากความทุกข์
3. สังคมศาสตร์   วิชาที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ เมื่อมาอยู่ร่วมกัน

เป็นสังคม

4. ภาษา วิชาที่ช่วยในการสื่อสารของมนุษย์ในเข้าใจกัน
5. วิทยาศาสตร์ วิชาที่มนุษย์ต้องการทราบความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติรอบข้าง
6. วิทยาศาสตร์ วิชาที่มนุษย์นำเอาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ประยุกต์ ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและสังคม
7. ศิลปะและ นันทนาการ วิชาที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อความบันเทิงและจรรโลงใจ
8. วรรณคดี วิชาที่ว่าด้วยการแสดงความคิด ความประทับใจโดยการพรรณนาออกมาเป็นคำพูดเพื่อความหมาย
9. ประวัติศาสตร์ วิชาที่ว่าด้วยการบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจของคนในยุคปัจจุบัน
- นอกจากนั้น คิวอี้ยังได้เพิ่มหมวดอีกหนึ่งหมวด เรียกว่าหมวดทั่วไปหรือหมวดเบ็ดเตล็ด เพื่อแทนหนังสือที่ไม่สามารถจัดไว้ในหมวดอื่นๆ กล่าวไว้ข้างต้น

การแบ่งหมวดหมู่และการใช้สัญลักษณ์

ระบบทศนิยมของคิวอี้ ได้ใช้ตัวเลขเป็นสัญลักษณ์แทนเนื้อหาของความรู้ต่างๆ โดยมีวิธีการแบ่ง ดังนี้

1. การแบ่งครั้งที่ 1 ใช้เลขสามหลักแทนหมวดหมู่ใหญ่ของหนังสือ 10 หมวด โดยใช้เลขหลักร้อยเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ดังนี้

- 000 หมวดเบ็ดเตล็ดทั่วไป
- 100 หมวดปรัชญา
- 200 หมวดศาสนา
- 300 หมวดสังคมศาสตร์

- 400 หมวดภาษา
- 500 หมวดวิทยาศาสตร์
- 600 หมวดวิทยาศาสตร์ประยุกต์
- 700 หมวดศิลปะและนันทนาการ
- 800 หมวดวรรณคดี
- 900 หมวดประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์

2. การแบ่งชั้นที่ 2 ความรู้แต่ละหมวดใหญ่สามารถแบ่งย่อยเป็นหมวดย่อยมาเนื้อหา โดยใช้เลขหลักที่สองหรือหลักสิบ เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ดังนี้

- 500 วิทยาศาสตร์
- 510 คณิตศาสตร์
- 520 ดาราศาสตร์
- 530 ฟิสิกส์
- 540 เคมี
- 550 การศึกษาเกี่ยวโลก
- 560 ชีวิตโบราณศึกษา
- 570 วิทยาศาสตร์สิ่งมีชีวิต
- 580 พฤกษศาสตร์
- 590 สัตวศาสตร์

3. การแบ่งชั้นที่ 3 หมวดย่อยแต่ละหมวดสามารถแบ่งได้อีก 10 หมวด โดยใช้เลขหลักหน่วยเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ดังนี้

- 530 ฟิสิกส์
- 531 กลศาสตร์ของของแข็ง
- 532 กลศาสตร์ของของเหลว
- 533 กลศาสตร์ของแก๊ส
- 534 เสียง

- 535 แสง
- 536 ความร้อน
- 537 ไฟฟ้า
- 538 แม่เหล็ก
- 539 นิวเคลียร์ฟิสิกส์ หรือฟิสิกส์ยุคใหม่

4. การแบ่งย่อยขั้นที่ 4 หลังจากที่มีการแบ่งเลขสามหลักแล้ว ยังมีการแบ่งหมวดหมู่หนังสือตามเลขหลังจุดทศนิยม ทำให้การใช้สัญลักษณ์แทนเนื้อหาของหนังสือได้มากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

- 535 แสง
  - 535.01 สเปกตรัมของแสง
  - 535.012 แสงอินฟราเรด
  - 535.014 แสงอัลตราไวโอเล็ต

คู่มือการจัดหมู่ระบบทศนิยมของคิวอี้

การจัดหมวดหมู่ระบบทศนิยมของคิวอี้มีการพัฒนาเรื่อยมาเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ ในฉบับพิมพ์ครั้งที่ 20 ประกอบด้วยส่วนสำคัญที่ใช้เป็นคู่มือในการจัดหมวดหมู่หนังสือ 4 ส่วน คือ

1. ตาราง (Tables) ประกอบด้วยบทนำ เป็นคำอธิบายทั่วไปเกี่ยวกับแผนการจัดหมู่ ให้ทราบรูปลักษณะและโครงสร้างของระบบ การปรับปรุงเลขเดิมและการเพิ่มเติมเลขใหม่ในสาขาวิชาต่างๆ คำแนะนำวิธีใช้ และวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือ การเลือกเลขหมู่ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง วิธีใช้ตารางช่วยและกรณีสัมพันธ์ ตารางเทียบเลขหมู่ที่ปรับปรุงใหม่ และตารางที่ตัดทอนตัวเลขให้สั้นลง และตารางช่วย 7 ตาราง ดังนี้

ตารางช่วย 1 (Table 1) ตารางเลขวิธีเขียน หรือตารางเลขเรื่องย่อยมาตรฐาน (Standard Subdivisions)

- ตารางช่วย 2 (Table 2) ตารางเลขภูมิศาสตร์ (Areas)
- ตารางช่วย 3 (Table 3) ตารางเลขรูปแบบคำประพันธ์ และเรื่องย่อยของวรรณคดีแต่ละภาษา (Subdivisions of Individual Languages)
- ตารางช่วย 4 (Table 4) ตารางเลขเรื่องย่อยของภาษาแต่ละภาษา (Subdivisions of Individual Languages)
- ตารางช่วย 5 (Table 5) ตารางเลขกลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มสัญชาติ (Racial, Ethnic, National Groups)
- ตารางช่วย 6 (Table 6) ตารางเลขภาษา (Languages)
- ตารางช่วย 7 (Table 7) ตารางเลขกลุ่มบุคคล (Persons)

2. แผนการจัดหมู่ (Schedules) หมายถึงตารางการจัดหมวดหมู่ระบบทศนิยมของคิวอี้โดยเรียงลำดับตามหมวดใหญ่ การแบ่งย่อยครั้งที่ 1 การแบ่งย่อยชั้นที่ 2 และการแบ่งย่อยเลขหลังจุดทศนิยม ตั้งแต่หมวด 000-900 โดยในฉบับพิมพ์ครั้งที่ 20 ได้แยกเป็น 2 เล่ม คือ

เล่มที่ 2 แผนการจัดหมวดหมู่ หมวด 000-500

เล่มที่ 3 แผนการจัดหมวดหมู่ หมวด 600-900

3. ครรชนีสัมพันธ์และคู่มือการใช้ (Relative Index and Manual) ครรชนีสัมพันธ์ในระบบทศนิยมของคิวอี้มีความสำคัญสำหรับการจัดหมวด เนื่องจากเป็นส่วนที่นำเอาคำสำคัญที่ปรากฏในตารางการจัดหมู่ และในตารางช่วยทั้ง 7 มาจัดเรียงตามลำดับอักษร และเพื่อบอกให้ทราบว่าคำดังกล่าวให้ใช้เลขหมู่หรือตารางช่วยอะไร สาเหตุที่เรียกว่าครรชนีสัมพันธ์เพราะเป็นการนำคำมาเรียงอย่างเป็นระบบและเชื่อมคำต่างๆ เข้าด้วยกัน ทำให้การค้นเลขหมู่และตารางช่วยได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ก่อนการจัดหมวดหมู่หนังสือ บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนจะต้องทราบ ข้อดีและข้อจำกัดของระบบการจัดหมวดหมู่แต่ละระบบเป็นอย่างดี เพื่อเลือกให้เหมาะสมกับห้องสมุด ข้อดีของระบบทศนิยมดิวอี้ มีดังนี้

1. ขอบเขตของเลขหมู่กว้างขวางครอบคลุมความรู้ทุกสาขาวิชา สามารถขยายเลขหมู่เพิ่มขึ้นได้เรื่อยๆ และมีเลขหมู่เว้นไว้สำหรับแทนความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ และมีตารางช่วยถึง 7 ตาราง ที่ทำให้แทนเนื้อหาได้มากขึ้น

2. โครงสร้างการจัดลำดับเนื้อหาเป็นระบบ แบ่งความรู้อย่างมีเหตุมีผล จากหมวดใหญ่ หมวดย่อย และแบ่งย่อยลงไปเรื่อยๆ ตามความลึกซึ้งของเนื้อหา ทำให้บรรณารักษ์เข้าใจหลักการพื้นฐานในการจัดหมวดหมู่

3. การอธิบายหลักการจัดหมู่มีความชัดเจน เพราะอธิบายวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา หนังสือ วิธีใช้เลขหมู่ วิธีการใช้ตารางช่วย เป็นต้น

4. การจัดให้มีหมวดความรู้เบ็ดเตล็ด แทนเนื้อหาหนังสือที่ไม่สามารถจัดไว้ในหมวดใดๆ ได้อีก เนื่องจากเป็นหนังสือที่รวบรวมเนื้อหาหลายๆ เรื่อง ทำให้ผู้ใช้มีโอกาสได้ใช้หนังสือเล่มนั้นมากยิ่งขึ้น

5. การจัดแบ่งย่อยเนื้อหาตามลักษณะคำประพันธ์ของวรรณกรรม ซึ่งเป็นวิธีการแบ่งหมวดหมู่สารนิเทศที่ค่านิ่งผู้ใช้เป็นสำคัญ

6. การใช้สัญลักษณ์แทนเนื้อเรื่องของหนังสือใช้ตัวเลขอารบิกเพียงอย่างเดียว ซึ่งเรียกว่าสัญลักษณ์บริสุทธิ และทำให้การแบ่งย่อยเนื้อหาตามความลึกซึ้งของเนื้อหาได้รับสะดวก ทำให้บรรณารักษ์และผู้ใช้ห้องสมุดจำได้ง่าย

7. การนำระบบการจัดหมวดหมู่ไปใช้สามารถปรับให้เข้ากับขนาดและประเภทของห้องสมุดได้เป็นอย่างดี เพราะสามารถใช้สัญลักษณ์แทนเนื้อหาตามจำนวนของหนังสือและตามความลึกซึ้งของหนังสือได้ตามต้องการ

8. ครรชนีสัมพันธ์เป็นลักษณะเฉพาะที่ต่างจากระบบการจัดหมวดหมู่อื่นๆ ช่วยให้การจัดหมวดหมู่มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

9. คำหรือวลีที่ใช้ในการจัดหมวดหมู่มีความทั้งคำศัพท์ทั่วไป ศัพท์เฉพาะ วิชา ทำให้การวิเคราะห์เลขหมู่ตรงตามเนื้อหามากยิ่งขึ้น

10. คู่มือการจัดหมวดหมู่แต่ละชุดมีไม่มาก ทำให้บรรณารักษ์สามารถศึกษา การใช้เลขหมู่มีความสะดวก และได้มีการจัดทำคู่มือการจัดหมวดหมู่ในรูปแบบซีดีรอม ยิ่งเพิ่มความสะดวกสำหรับการจัดหมวดหมู่มากยิ่งขึ้น

ถึงแม้ว่าการจัดหมู่ระบบทศนิยมของคิวอี้จะมีข้อดีมากมาย แต่ถ้าหากจะนำมาใช้สำหรับการจัดหมวดหมู่หนังสือในห้องสมุดประชาชนก็ต้องพิจารณาเป็นอย่างดี เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ ดังนี้

1. การแบ่งหมวดหมู่ไว้แน่นอน ยากแก่การเพิ่มหมวดหมู่เข้าไปอีก เนื่องจากใช้ตัวเลขที่มีเพียง 10 ตัว

2. การจัดหมวดหมู่เกิดขึ้นที่ประเทศสหรัฐอเมริกา การกำหนดสัญลักษณ์ในบางหมวดจึงเน้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเทศอเมริกา และยุโรป โดยเฉพาะในเรื่อง ศาสนาคริสต์ ทำให้ระบบการจัดหมู่ไม่เป็นสากลเท่าที่ควร

3. การจัดหมวดหมู่ไม่ทันสมัยสอดคล้องกับเนื้อหาตามความเป็นจริง ของการพัฒนาความรู้สมัยใหม่ โดยเฉพาะความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่สัญลักษณ์ที่ใช้ยังคงมีเท่าเดิม การขยายเลขทำให้เลขมู้นยาวมากทำให้ไม่สะดวกในการกำหนดสัญลักษณ์

4. การแก้ไขหมวดหมู่ในการพิมพ์แต่ละครั้ง ต้องเสียเวลาเลขหมู่ที่เคยจัดครั้งก่อนให้ทันสมัย ซึ่งถ้าหากไม่แก้ไขจะทำให้หนังสือที่มีเนื้อเรื่องเดียวกันต้องแยกกัน

การจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

ระบบหอสมุดรัฐสภาเป็นระบบที่เกิดจากการปฏิบัติงาน เพราะเกิดจากการ กำหนดหมวดหมู่หนังสือในหอสมุดรัฐสภาอเมริกันในแต่ละสาขาวิชา ตามความเหมาะสม โดยแบ่งแผนการจัดหมวดหมู่ออกเป็น 20 หมวดใหญ่

การแบ่งหมวดหมู่และสัญลักษณ์

ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกันใช้ตัวเลขและตัวอักษรโรมันแทนเนื้อเรื่องของหนังสือ จึงเรียกว่าระบบผสม โดยใช้อักษรโรมัน A-Z และเลขอารบิก 0-9 และมีโครงสร้างการแบ่งเนื้อหา ดังนี้

1. โครงสร้างของระบบ หมายถึง การแบ่งหมวดหมู่ของระบบการจัดหมู่ โดยการแบ่งเนื้อหาของความรู้อย่างกว้างๆ ไปจนถึงเนื้อหาที่มีลึกซึ้ง ซึ่งมีวิธีการแบ่ง 3 ระดับ คือ

1.1 การแบ่งครั้งที่ 1 การใช้อักษรโรมัน แทนหมวดใหญ่ (main class) แบ่งเนื้อหาเป็น 20 หมวดใหญ่ โดยใช้อักษรโรมัน A-Z ยกเว้น อักษร I O W X Y ดังนี้

- A ความรู้ทั่วไป (General Works)
- B ปรัชญา จิตวิทยา ศาสนา (Philosophy, Psychology, Religion)
- C ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ (Auxiliary sciences of history)
- D ประวัติศาสตร์ : เรื่องทั่วไปและประวัติศาสตร์โลกเก่า (History : general and old world)
- E-F ประวัติศาสตร์ : อเมริกา (History : America)
- G ภูมิศาสตร์ แผนที่ มนุษยวิทยา นันทนาการ (Geography, Maps, Anthropology, Recreation)
- H สังคมศาสตร์ (Social Sciences)
- J รัฐศาสตร์ (Political Science)
- K กฎหมาย (Law)
- L การศึกษา (Education)
- M ดนตรี (Music)
- N ศิลปกรรม (Fine Arts)
- P ภาษาและวรรณคดี (Languages and Literatures)

- Q วิทยาศาสตร์ (Science)
- R แพทยศาสตร์ (Medicine)
- S เกษตรศาสตร์ (Agriculture)
- T เทคโนโลยี (Technology)
- U ยุทธศาสตร์ (Military Science)
- V นาวิกศาสตร์ (Naval Science)
- Z บรรณานุกรม บรรณารักษศาสตร์ (Bibliography, Library Science)

2. การแบ่งครั้งที่ 2 การแบ่งหมวดย่อย (subclass) โดยใช้ตัวอักษรโรมันตั้ง 2-3 ตัวเป็นสัญลักษณ์ และใช้หลักการเรียงตามลำดับอักษร A-Z ยกเว้นหมวด Z จะไม่มีการแบ่งย่อยชั้นที่ 2 ในแต่ละหมวดย่อยจะใช้อักษรไม่ครบทุกตัว เพื่อที่จะใช้สำหรับแบ่งย่อยเมื่อมีวิทยาการใหม่ๆ เกิดขึ้น ดังตัวอย่าง

- Q วิทยาศาสตร์ (Science)
- QA คณิตศาสตร์ (Mathematics)
- QB ดาราศาสตร์ (Astronomy)
- QC ฟิสิกส์ (Physics)
- QD เคมี (Chemistry)
- QE ธรณีวิทยา (Geology)
- QH ธรรมชาติวิทยา (Natural History)
- QK พฤกษศาสตร์ (Botany)
- QL สัตววิทยา (Zoology)
- QM กายวิภาคศาสตร์ (Human Anatomy)
- QP สรีรวิทยา (Physiology)
- QR จุลชีววิทยา (Microbiology)

3. การแบ่งครั้งที่ 3 เป็นการแบ่งหมู่ย่อย (division) ใช้ตัวเลขอารบิก ตั้งแต่ 1-9999 และตัวอักษรโรมันในการขยายการแบ่งย่อย การแบ่งชั้นที่ 3 มี 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 การแบ่งโดยใช้เลขทศนิยมมาขยายเลขย่อยในหมวดนั้นๆ ให้ได้ เลขหมู่เพิ่มขึ้น

3.2 การแบ่งโดยใช้เลขคัตเตอร์ เป็นการใช้ตัวอักษรโรมันและเลข อารบิกในการแบ่งย่อยเนื้อหาให้ละเอียดลงไป เช่น การแบ่งย่อยตามชื่อทางภูมิศาสตร์ (geographical name) การแบ่งย่อยตามสาขาวิชา (special topics) ดังตัวอย่าง

DS	เอเชีย (ASIA)
	อินโดนีเซีย (INDONESIA)
611	วารสาร สมาคม
621	โบราณวัตถุ
625	ความเป็นอยู่และประเพณี อารยธรรม
	เกาะต่างๆ
	สุมาตรา
646.1	งานทั่วไป

D	ประวัติศาสตร์ (ทั่วไป) (HISTORY (GENERAL))
	สงครามโลกครั้งที่ 1 (1914-1918) (FIRST WORLD WAR
	(1914-1918)
570	สหรัฐอเมริกา
.8	เรื่องเฉพาะ, A-Z
	.A6 ศัตรูต่างชาติ (Alien enemies)
	.C4 เสรีภาพของพลเมือง (Civil liberty)

2. โครงสร้างของตารางแต่ละหมวด หมายถึงลักษณะโครงสร้างของเลขหมู่ ในแต่ละหมวด แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 โครงสร้างภายนอก (external format) หรือ โครงสร้างการจัดรูปแบบ ในแต่ละหมวด ซึ่งมีส่วนประกอบสำคัญ ดังนี้

2.1.1 คำนำ (Preface or prefatory note) เหมือนกับคำนำหนังสือทั่วไป ที่ให้ประวัติความเป็นมาของหมวดหมู่ในแต่ละหมวด ดังตัวอย่าง

2.1.2 บทสรุปย่อ (Synopsis) ให้รายละเอียดหมวดย่อยในแต่ละหมวด ดังตัวอย่าง

2.1.3 โครงร่าง (Outline) ลักษณะคล้ายกันกับบทสรุปย่อ แต่ให้รายละเอียดมากกว่า ให้เห็นการแบ่งย่อยที่ใช้ตัวเลขอารบิกด้วย ดังตัวอย่าง

2.1.4 แผนการจัดหมวดหมู่ (schedule) หมายถึงตารางเลขหมู่ สมบูรณ์ ที่ให้รายละเอียดสำหรับการจัดหมวดหมู่หนังสือ โดยแบ่งออกเป็น 2 คอลัมน์ ด้านซ้ายเป็นเลขหมู่ ส่วนด้านขวาเป็นคำขยายบอกรายละเอียดเนื้อหาที่จะใช้สำหรับการ กำหนดเลขหมู่ ดังตัวอย่าง

2.1.5 ตารางช่วย (auxiliary) ที่ใช้ประกอบการกำหนดเลขหมู่ให้ รายละเอียดมากยิ่งขึ้น จะอยู่ต่อจากรายการตารางเลขหมู่ ตารางช่วยจะใช้กำหนดเลขหมู่ที่กำหนดให้ใช้เท่านั้น

2.1.6 วรรณคดี (index) ส่วนที่ช่วยในการค้นหาเลขหมู่ภายในเล่ม แต่ละหมวดจะมีวรรณคดีแยกต่างหาก โดยการนำคำที่ปรากฏในเล่มมาเรียงตามลำดับอักษร และบอกเลขหมู่อย่างกว้างๆ ที่ใช้เลยยังไม่ได้ ต้องไปค้นเลขหมู่จากรายการเลขหมู่ที่ถึงจะใช้ได้

2.1.7 การเพิ่มเติมและการแก้ไขตัดแปลง (additions and changes) เป็นเลขหมู่ที่เพิ่มเติมขึ้นภายหลังจากที่ได้พิมพ์ตารางเลขหมู่เรียบร้อยแล้ว จะคอนทายของเล่ม ส่วนแก้ไขเพิ่มมีรายละเอียดที่ใช้กำหนดเลขหมู่เหมือนกับตารางเลขหมู่ทั่วไป รวมทั้งมีวรรณคดีช่วยค้นด้วย

2.2 โครงสร้างภายใน (internal format) ภายในแต่ละหมวดย่อยมีการ
จำแนกเลขหมู่เป็น 7 ประเภท เพื่อแสดงลักษณะงาน ประเภท และเนื้อหาของหนังสือ
ดังนี้ (Wynar. 1985)

1. ลักษณะงาน (General form division)
2. ทฤษฎี ปรัชญา (Theory. Philosophy)
3. ประวัติ ชีวประวัติ (History. Biography)
4. ตำรา งานทั่วไป (Treatises. General works)
5. กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ (Law. Regulation. State relations)
6. การศึกษาและการสอน การวิจัย ตำราเรียน (Study and teaching.
Reearch. Textbooks)
7. เนื้อหาวิชาและรายละเอียดของเนื้อหาวิชา (Subjects and subdivisions
of subjects)

ข้อดีของการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

1. การแบ่งย่อยเนื้อเรื่องสามารถแบ่งได้อย่างละเอียด ตามชื่อประเทศ รัฐ
เมือง โดยมีคำสั่งแบ่งย่อยตามเขตภูมิภาคและประเทศในทุกๆ เรื่อง
2. การขยายเลขหมู่สามารถทำได้ตรงตามเนื้อหาที่เพิ่มขึ้นใหม่ ตาม
วิวัฒนาการของความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ โดยมีการเพิ่มเติมเลขหมู่ให้กับสาขาวิชาใหม่ๆ
อย่างสม่ำเสมอ
3. เนื้อหาวิชามีการกระจายอยู่ตามหมวดหมู่ต่างๆ ขึ้นอยู่กับเนื้อหาว่าอยู่ภาย
ใต้หมวดใหญ่อะไรเป็นสำคัญ ไม่ต้องตีกรอบให้อยู่ในหมวดเดียวกัน ห้องสมุดจัด
หนังสือให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ได้มากยิ่งขึ้น
4. การจัดทำตารางเลขหมู่แยกกันแต่ละหมวดทำให้สามารถนำไปใช้กับห้อง
สมุดที่มีสารสนเทศเฉพาะด้านได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะห้องสมุดที่มีการให้บริการใน

แต่ละภูมิภาคที่มีสารสนเทศแตกต่างกัน ผู้จัดหมู่แต่ละหมวดสามารถแยกกันใช้ได้ โดยไม่ต้องรอกคนอื่น

ข้อจำกัดของระบบรัฐสภาอเมริกัน

1. การอธิบายวิธีการใช้ตารางเลขหมู่ และตารางช่วยไม่ชัดเจน ทำให้ยากแก่การศึกษาและทำความเข้าใจ
2. ไม่มีบรรณนิรวมทุกหมวด ทำให้ผู้ที่ไม่เข้าใจศาสตร์ทุกศาสตร์ ยากที่จะตัดสินใจว่าจะให้หมวดใหญ่อะไร
3. เป็นระบบที่คิดขึ้นมาสำหรับหนังสือในหอสมุดรัฐสภาโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นหนังสือที่ผลิตในอเมริกาและในยุโรป ทำให้เลขหมู่ที่ใช้กับหนังสือในแถบเอเชียมีจำนวนน้อย
4. การเปลี่ยนแปลงแก้ไขเลขหมู่ทำออกมาบ่อย และแยกอยู่ในการพิมพ์แต่ละครั้ง ทำให้ยากแก่การตรวจสอบเลขหมู่ที่ถูกต้อง

นอกจากการจัดหมวดหมู่หนังสือทั้ง 2 ระบบที่ใช้กันอย่างแพร่หลายแล้ว ยังมีระบบการจัดหมวดหมู่ระบบโคลอน ระบบทศนิยมสากล และระบบอื่นๆ ที่สามารถนำมาใช้สำหรับการจัดหมวดหมู่หนังสือในห้องสมุดประชาชนได้เช่นเดียวกัน

การจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศประเภทอื่นๆ

การจัดระบบสิ่งพิมพ์รัฐบาล

ห้องสมุดควรมีการจัดหมวดหมู่สิ่งพิมพ์รัฐบาลแยกต่างหาก เพื่อให้การค้นหาสะดวก และควรใช้ระบบการจัดหมวดหมู่สิ่งพิมพ์ที่ใช้กันแพร่หลายและเข้าใจง่าย สำหรับหลักการที่ใช้สำหรับการจัดหมู่สิ่งพิมพ์รัฐบาลไทย มีหลักการจัดพื้นฐาน 4 ขั้นตอน ดังนี้ (เสาวณีย์ ทรงสุนทร. 2531 : 71-80)

การแบ่งครั้งที่ 1 จัดหมวดหมู่ใหญ่ตามลำดับอักษรย่อของกระทรวง อักษรย่อใช้ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นเกณฑ์ เช่น

กค.	อักษรย่อของกระทรวงการคลัง
กต.	อักษรย่อกระทรวงการต่างประเทศ
กส.	อักษรย่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กห.	อักษรย่อกระทรวงกลาโหม

การแบ่งครั้งที่ 2. ใช้เลขประจำหน่วยราชการ ซึ่งเป็นเลขที่ใช้กำหนดเลขที่หนังสือออกตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ ตัวอย่างการใช้เลขประจำหน่วยงานกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานปลัดกระทรวง	
ศธ.0201	กองกลาง
ศธ.0202	กองการเจ้าหน้าที่
ศธ.0203	กองคลัง

การแบ่งครั้งที่ 3 แบ่งตามประเภทของสิ่งพิมพ์รัฐบาล โดยการกำหนดเลขหลังจุดทศนิยม 9 ประเภท ดังนี้

1	รายงานประจำปี
.2	สถิติ
.3	วารสาร, นิตยสาร
.4	บรรณานุกรมและครรชนี
.5	กฎหมาย ร่างกฎหมาย พระราชบัญญัติ
.6	กฎข้อบังคับ, ระเบียบ, คำสั่ง, ประกาศ, คำแถลงนโยบาย
.7	ตำราเรียน หนังสือคู่มือ
.8	การศึกษาและวิจัย
.9	สิ่งพิมพ์เบ็ดเตล็ด

การแบ่งครั้งที่ 4 ใช้เฉพาะสิ่งพิมพ์ที่มีเลขประจำเล่มอยู่ เช่น เลขชุดหนังสือ
 เลขปีพุทธศักราชที่พิมพ์ ให้เติมเลขต่อจากการพิมพ์ครั้งที่ 3 เช่น รายงานประจำปี
 ของกรมการศาสนาประจำปี 2538 ได้เลขหมู่ ศธ.0401.1 : 538

ศธ.	หมายถึง	กระทรวงศึกษาธิการ
0401	หมายถึง	กรมการศาสนา
.1	หมายถึง	รายงานประจำปี
538	หมายถึง	2538

การจัดหมวดหมู่หนังสืออ้างอิง

ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งสารสนเทศสำหรับประชาชนทุกเพศ ทุกวัย จำ
 เป็นที่จะต้องมีการจัดหาหนังสืออ้างอิง ซึ่งถือว่าเป็นหนังสือที่ใช้เป็นพื้นฐานความรู้ใน
 แต่ละสาขาวิชา เพื่อความสะดวกในการให้บริการ ห้องสมุดต้องจัดแยกเป็นแผนกหนึ่ง
 ต่างหาก หนังสืออ้างอิงถือเป็นหนังสือวิชาการประเภทหนึ่ง นอกจากจะมีการจัดหมวด
 หมู่เหมือนกับหนังสือวิชาการแล้ว จะต้องมีการกำหนดสัญลักษณ์พิเศษให้กับเลขเรียก
 หนังสือ เพื่อให้ผู้ใช้ได้ทราบหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่จะต้องไปใช้ที่แผนกหนังสือ
 อ้างอิง โดยใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

อ สำหรับ หนังสืออ้างอิงภาษาไทย

R สำหรับ หนังสืออ้างอิงภาษาต่างประเทศ

ตัวอย่าง เลขเรียกหนังสือ

อ
039.9591
ส226

R
030
We927

3. การจัดระบบหนังสือนวนิยาย หนังสือรวมเรื่องสั้น และหนังสือสำหรับ
เยาวชน

ห้องสมุดประชาชนนอกจากจะให้บริการทางด้านวิชาการแล้ว ความบันเทิง
และการพักผ่อนหย่อนใจก็ถือว่าเป็นหัวใจของการให้บริการเช่นเดียว หนังสือบันเทิง
บางประเภทที่มีจำนวนมากห้องสมุดมักจะมีการจัดแยกให้บริการเฉพาะ และไม่มีการ
จัดหมวดหมู่เหมือนกับหนังสือวิชาการทั่วไป แต่ใช้วิธีการให้สัญลักษณ์บอกประเภท
ของหนังสือ ประกอบด้วยเลขผู้แต่ง สัญลักษณ์ที่ใช้บอกประเภทของหนังสือ มีดังนี้

หนังสือนวนิยาย	ภาษาไทยใช้อักษร น	ภาษาอังกฤษใช้ Fic
หนังสือรวมเรื่องสั้น	ภาษาไทยใช้อักษร รต	ภาษาอังกฤษใช้ Sc
หนังสือเยาวชน	ภาษาไทยใช้อักษร ย	ภาษาอังกฤษใช้ อักษร J

แบบประเมินผลท้ายบท

1. การจัดระบบสารสนเทศของห้องสมุดสามารถชี้คห้การอะไรได้บ้าง
2. การเลือกสัญลักษณ์ที่ดีในระบบการจัดหมวดหมู่ มีอะไรบ้าง
3. ระบบทศนิยมของคิวอี้มีข้อดีอย่างไร

บรรณานุกรม

- กมลลา รุ่งอุทัย และคนอื่นๆ. **วิธีจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน : พร้อมแบบฝึกหัดและเฉลย.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ทองหยด ประทุมวงศ์. “การวิเคราะห์ระบบทศนิยมดิวอี้,” ใน **การวิเคราะห์สารนิเทศ หน่วยที่ 1-7.** หน้า 149-200. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- พวา พันธุ์เมฆมา. **การแบ่งหมู่หนังสือและแผนการแบ่งหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้ จากต้นฉบับพิมพ์ครั้งที่ 20.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534.
- เสาวณีย์ ทรงสุนทร. **การจัดหมู่และทำบัตรรายการวัสดุพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 4.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.
- อัมพร ทีชะระ. **คู่มือการจัดหมู่ระบบหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน.** กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์, 2535.
- Hunter, Eric J. **Classification made simple.** Vermont : Gower, 1995.
- Langredge, Derek Wilton. **Classification its kinds, elements, system and applications.** London : Bowker-Saur, 1992.
- Wynar, Bohdan S. **Introduction to cataloging and classification.** 7th ed. Littleton, Col. : Libraries Unlimited, 1985.